

Знав своє поле

◆ ПАМ'ЯТАЙМО ЗЕМЛЯКІВ

А воно так і залишилось недосіяним. Березневого дня, тридцять років тому, відійшов у вічність агроном від Бога, людина, котра найбільше у світі любила землю і плакала на ній щедрі врожаї - Микола Семенович Куцевич. Чверть віку він пропрацював головним агрономом колгоспу в селі Нобель. Вже готувався відійти на заслужений відпочинок, а відійшов у світи небесні. У той час, коли трактори гуркотіли на полях, коли добірне зерно засипали у сіялки, залишив він своє поле досівати іншим.

Пригадую цього чоловіка за кермом, у військовому «газику» синьо-волошкового кольору. Ним він щоденно об'їжджав засіяні поля, оглядав чи не кожную рослину і знав на пам'ять кожен клаптик нобельської землі. Жив працюю, дихав нею, волів її якнайкраще виконувати. І, напевно, виконав. Бо й до цього часу, не інакше як з повагою, односельці згадують Миколу Семеновича на прізвище Куцевич. І цим одним словом передавалася вся пошана земляків.

У читальній залі районної бібліотеки гортаю пожовклі сторінки тодішньої районної газети за сімдесяті роки. І серед дописів зустрічаю статтю за підписом агронома Миколи Куцевича. Вчитуюсь у рядки, й одразу впадає у вічі - писав фахівець. Без бравурних похвал, просто, доступно, кваліфіковано, викладено чи не у кожному його дописі агрономічні поради, зауваження. Своє вміння, свій талант і дар хлібороба не привласнював, не хопав за сім'ю землями...

ще сім років до-служував, аж поки не демобілізувався на початку п'ятдесятих років. У своєму селі, одразу після армії, став працювати завклубом. Згодом поступив у Рівненську середню сільськогосподарську школу з підготовки голів колгоспів на спеціальність «Агрономія», і у 1954 році закінчив її. Ото і вся його агрономічна наука. Вже згодом, коли працював, їздив на курси перепідготовки і таким чином відточував свої знання.

- У тата завжди на робочому столі в конторі, та і на цьому, що дома, лежали агрономічні карти, різні схеми, плани, записники, - додає дочка Люда. Одного із таких записників знаходимо в сімейному архіві. Акуратним, каліграфічним почерком виписані агротехнічні вимоги щодо вирощування різних культур, норми висіву, розміри виконаних робіт.

Марія Василівна продовжує свої спогади про чоловіка.

- Дуже бережно він відносився до сільгосптехніки. Наші поля біля озера кам'янисті, тому ніколи не посилав картоплекомбайна на ці ділянки. Каміння могло пошкодити техніку. Сіялки перед виходом у поле сам регулював, знав на якому полі яка необхідна норма висіву. На ту чи іншу польову сільгоспоперацію у нього були свої механізми...

йти виписувати на склад. А вже щоб дізнався, що вкрали, то домашньої кари нам було не оминати...

Крім ордена Жовтневої революції, Микола Семенович тодішньою владою був ще нагороджений і орденом Знак Пошани, а вже похвальних грамот, листів, іменних подарунків і не злічити. За такою такою відзнакою стоїть праця, самовіддана, жертвна. І, зрозуміло, - фахове вміння. Марія Василівна впевнена, агрономічні досягнення чоловіка, були помічені на високому рівні у області і в державі. Напевно, отримав би й інші, більш високі відзнаки та нагороди, але заважала відсутність вищої агрономічної освіти.

- Ну, де бачено, щоб агроном із початковою агрономічною освітою був поставлений у ряд заслужених працівників своєї галузі, тим більше, був представлений до найвищих державних нагород?

не ховав за сімома замками, а ділився із колегами, механізаторами. Тому то й не дивно, що й дотепер по інших селах району згадують і пам'ятають Миколу Семеновича як людину знану, авторитетну.

Відкладаю деякі свої справи і їду до Нобля, на зустріч із вдовою Миколи Семеновича і моєю колишньою вчителькою - Марією Василівною, щоб розпитати у неї про покійного чоловіка. Несподівано у хаті застаю й доньку Людмилу, котра приїхала із сусідньої Дубровиці провідати матусю. І ми утрюх поринаємо у спогади. Вірніше, мама з дочкою охоче розказують про ті часи, коли у хаті був господар, коли орні ниви навколо озера буяли різнобарв'ям сільськогосподарських культур, а серце чоловіка і тата наповнювалось радощами від успіхів.

Марія Василівна неквапно, щоб не пропустити усіх подробиць біографії чоловіка, починає свою розповідь.

- Микола Семенович народився у селі Млини. І до цього часу батьківська хата ще там стоїть, хоча у ній живуть вже інші люди. Дитинство у нього припало на довоєнну польську пору. А юність – уже на війну. У сорок четвертому, в дев'ятнадцять років, був мобілізований до Червоної армії, котра щойно звільнила наш край від фашистів. Але на фронт не потрапив. У резервному полку дійшов до Німеччини, а опісля

рацію у нього були свої механізатори, котрим довіряв і був впевнений у їх відповідальності та порядності. Наприклад, сіялка завжди була закріплена за трактористом Олексієм Ждановичем. А той вже як посіє, так рядочки, як під шнурочок, рівненькі і вруна скрізь однакова. До усього відносився бережливо та економно.

- А яка найвідповідальніша пора була протягом господарського року?

- Посівна.

День робочий тоді для нього був не нормований. Йшов із дому ще до сходу сонця, а повертався, як уже усі в хаті спали. Працював навіть із деяким ущербом для сім'ї.

- Пам'ятаю тата дуже справедливим, - донька знову доповнює спогади мами. - Це ж при ньому сад колгоспний висаджували. Мав у цій справі хорошого помічника і одnodумця Василя Дем'яновича Куликовича. Разом плекали кожне фруктове дерево, кожну грядку в городі. І коли тата нагородили орденом, він завжди твердив для Василя Дем'яновича, що це спільна їхня нагорода. Але, як би там не було, ми, діти головного колгоспного агронома, просто так взяти яблуко у саду не могли. Завжди змушував нас

На могилі Миколи Семеновича Куцевича постійно стоять колоски. Повний, стиглий колос, котрий під тяжкістю добірного зерна схилявся до матінки-землі, був найбільшою радістю для агронома.

Кожне поле, кожна нивка при ньому у колгоспа були окультурені, обгорнені. Скраю кожного загону виставлені інформаційні стенди, і не для показу перед начальством, а для самоконтролю та інформації колгоспників.

Якби мій чоловік застав теперішній час, побачив би свої поля, зарослі чагарником, не засіяні загонами, впевнена, серце його знову не втримало б. Для нього занедбаний клаптик поля, то ціла біда була. А тепер не клаптики, а цілі масиви хорошої землі нікому не потрібні!

На могилі Миколи Семеновича, поряд пам'ятника, постійно стоять колоски достиглого хліба. Це Марія Василівна загадала дітям до однієї із річниць смерті тата зробити таку надмогильну композицію. Повний, стиглий колос, котрий під тяжкістю добірного зерна схилявся до матінки-землі, був найбільшою радістю для агронома.

- Я не можу уявити тата без роботи у полі, без агрономії. Він знав своє поле, і цим полем, напевно, було усе його життя, – додає наостанок донька.

Павло ДУБІНЕЦЬ